

Framförallt Jon Smidts och Marjatta Kallialas artiklar ger intressanta infallsvinklar till barns kompetens. Smidt har studerat barns och ungdomars skoluppsatser och funnit att de många gånger är väl medvetna om hur de framgångsrikt ska hantera de olika genrer som skrivuppgifter i skolan utgör. Kalliala visar hur barns lek-kompetens är en komplicerad blandning av egna erfarenheter, kännedom om mediagenrer och reflexion över vuxenvärldens problematik. Det är i hög grad vuxenvärlden som erbjuder materialet för barns lek, framhåller hon, och därför är det också viktigt att fundera över hur dessa erbjudanden ser ut.

Barndomens kulturalisering ger en god inblick i dagens kulturvetenskapliga barndomsforskning, där framför allt metodutveckling samt problematisering av barndomens relation till samhället i övrigt framstår som de mest dynamiska områdena.

Barbro Johansson, Göteborg

Karin Johannisson: *Nostalgia. En känslas historia*. Albert Bonniers förlag, Stockholm 2001. 179 s. ISBN 91-0-057420-1.

Karin Johannissons nya bok har den talande titeln *Nostalgia* och är en avspänd men ändå spännande framställning kring ett ord. Det myntades av en ung medicinare, Johannes Hofer, 1678 utifrån de grekiska orden *nostos*, hemkomst, och *algos*, smärta. Denna längtan hem klassificerades som en sjukdom, svårkurerad visserligen men ändå möjlig att ringa in till vissa grupper och tillfällen. Johannisson följer särskilt det medicinska begreppet men sätter också samman det med företeelser som krig, brottslighet och modernitet. Hennes bok är lika väldokumenterad i äldre snårig litteratur som välorienterad i samtida teori. Den erbjuder tänkvärd läsning för envar som använt detta ord och som någon gång känt denna längtans sug till en annan och bättre tillvaro. Ämnet har en paradoxal aktualitet: samtidigt som modernismen vill avfärda bakåtriktade känslor har nostalgin blivit ett ord för alla. Nostalgia återopas i nationalismens och regionalismens namn, reklamen och turismen spelar på ordet och kanske är nostalgin den känsla som är den sista vi har i detta livet. Detta är alltså inte en nostalgiskt gammalrosa historia.

Begreppshistoria och essäform som de odlas här passar bra ihop. Lärdomen behövs men ämnet behöver inte tömmas på hela sitt innehåll. Det är inte svårt att öka antalet exempel. När Johannisson finner ett rasis-

tiskt Blut und Boden-tema i begreppet så väntar man sig kommentarer om den "lappsjuka" som samerna ända sedan trettioåriga kriget tillskrivits av storsamhället. Jag vet inte om det gamla uttrycksättet att den döde "gått hem till Gud" hör hit, men det kunde ha diskuterats för att ge plats åt en religiös dimension. När Heidenstam skriver att han "längtar stenarna där barn jag lekt" (ett uttryck som Strindberg parodierar grymt i ett inlägg i Strindbergsfejden) syftar han på en längtan med anknytning till naturen och till barndomens värld. Man skulle gärna ha sett en diskussion om nostalgi och barndom, liksom hur man sett på nostalgin som ett tillstånd i människans utveckling knutet till vissa livsstadier. Att nostalgin vidare medicinskt inordnats under "melankolin" framgår, men man kunde ytterligare fråga sig hur besläktade begreppen har uppfattats vara. Alltsedan Platon har melankolin setts som konstnärligt kreativ medan nostalgin knappast har uppnått samma status. För mig får Karin Johannisson alltså gärna utvidga sin bok, som visar hur språket och orden leder historien i nya riktningar och som uppmanar oss att avlyssna suckarnas sorgsna mystère.

Gunnar Broberg, Lund

Förändringar. Tio kvinnor skriver om cancer. Dan Waldetoft (red.), Mats Landin (foto). Nordiska museets förlag, Stockholm 2000. 213 s. ISBN 91-7108-470-3.

Vad innebär det egentligen att leva med cancer? Vilka konsekvenser får en potentiellt dödlig sjukdom inte bara för människors kroppar, utan för deras självuppfattning och hur de ser på sådant som livsmening? Några svar på dessa frågor går det att finna i boken *Förändringar*. Den består av självbiografiska berättelser och handlar om hur sjukdomsupplevelser kan slå sönder individens drömmar och förhoppningar om framtiden. Men skildringarna förmedlar även en stark vilja till överlevnad och visar hur människor använder sig av olika strategier för att kontrollera sin sjukdom istället för att låta sig besegras av den. En kvinna blir plötsligt upptagen av att klä sig fint, en annan av att läsa böcker om människor som lever i en värre livssituation, eller en tredje just av att skriva om sina känslor och erfarenheter. Gemensamt för berättelserna som förmedlas av kvinnorna är det starka behovet att bli sedda som människor av kött och blod. De skriver om sin utsatthet i mötet med den offentliga sjukvården, om att känna sig